

Література:

1. Доброскок С.С. Удосконалення системи управління державним боргом і посилення стійкості державних фінансів. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2017. №2. - С. 77-80. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2017_2_14.
2. Зовнішній борг: кому та скільки заборгувала Україна. *Аналітичний портал «Слово і діло»*. 17 грудня 2018, 17:10 URL: <https://www.slovoidilo.ua/2018/12/17/infografika/finansy/zovnishnij-borh-komu-ta-skilky-zaborhuvala-ukrayina> (дата звернення: 03.04.2019 р.).
3. Мелих О. Дефіцит державного бюджету як індикатор боргової безпеки України. *Ефективна економіка*. 2016. №4. DOI: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4909>.
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index> (дата звернення: 04.04.2019 р.).
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2019 р.).
6. Стан державного боргу України в умовах загострення фінансових ризиків, пов'язаних із гібридною війною. *Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2864/> (дата звернення: 03.04.2019 р.).
7. Шелест О.Л. Державний борг України: механізм управління та обслуговування. *Економіка і суспільство*. 2017. №8. С.710–715.

Мельниченко Анастасія Сергіївна

ст. гр. Ф-41, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Горин В. П.

СТРАТЕГІЧНЕ БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ

В сучасний період, коли державні фінанси України розвиваються під дією цілого комплексу несприятливих внутрішніх та зовнішніх чинників, особливої актуальності набуває підвищення обґрунтованості та ефективності бюджетного планування, посилення його стратегічної спрямованості. Завдяки цьому можна досягти узгодження довгострокових і тактичних цілей розвитку економічної, соціальної, оборонної та інших важливих сфер суспільного життя. Формування цілісної системи бюджетного планування, яке передбачатиме стратегічний, тактичний та оперативний рівні варто розглядати як елемент створення цілісної дієвої системи державного управління, що забезпечить нормалізацію соціально-економічних показників та сталий економічний розвиток нашої країни.

Стратегічний характер бюджетного планування слід розглядати як його об'єктивну ознаку, оскільки ресурси бюджетної системи є основним

джерелом фінансового забезпечення пріоритетів та заходів, закріплених у стратегічних документах соціально-економічного розвитку держави. Бюджетне планування, таким чином, є не лише методом, що дає змогу визначити обсяги доходів і видатків держави на певний строк, але й створює можливості для забезпечення оптимізації пропорцій розподілу валового внутрішнього продукту у галузевому та просторовому вимірі, стимулювання розвитку пріоритетних сфер економіки й вирішення найважливіших суспільних потреб.

Стратегічне бюджетне планування має достатньо тривалу практику свого застосування у зарубіжній практиці та розроблену теоретико-методологічну базу. Однак, в Україні з різного роду причин ці новації не були впроваджені у бюджетний процес. Поточний характер бюджетування ускладнював реалізацію масштабних інфраструктурних та інших проектів розвитку, що передбачають залучення бюджетних коштів. Значна частина таких проектів має тривалий характер виконання і в межах бюджетного року досягти відчутних результатів від них складно. Завдяки переходу до планування бюджетних показників на тривалий період можливо забезпечити послідовність бюджетної політики та значно підвищити ефективність використання бюджетних коштів. Стратегічне бюджетне планування зобов'язує учасників бюджетного процесу враховувати не тільки зобов'язання, покладені на державу у наступному році, але й також ті зобов'язання, які держава прийняла у попередніх бюджетних періодах.

Стратегічне бюджетне планування є дієвим інструментом обмеження впливу політичної кон'юнктури на бюджетний процес, коли політичні «ігри» можуть залишити без фінансування проекти, у які уже вкладений значний обсяг бюджетних коштів. Закріплення пріоритетів розвитку держави у стратегічних документах, встановлення чіткого зв'язку між цими документами та бюджетом мінімізує вплив політичних інтересів на хід бюджетного процесу та зменшить масштаби марнотратства.

Не зважаючи на вагомі переваги, середньострокове бюджетне планування не позбавлене певних ризиків. На думку фахівців Європейського інформаційно-дослідницького центру, надмірне захоплення оцінками майбутніх показників при проектуванні бюджету може стати причиною негнучкості у фіскальній політиці; надмірний оптимізм у прогнозуванні бюджетних показників на тривалий період може стати формальним підґрунтям для впровадження слабо обґрунтованих бюджетних програм, тобто сприяти марнотратству бюджетних коштів; середньострокове бюджетування є достатньо складним та вартісним інструментом бюджетного менеджменту [4]. Однак, зменшити гостроту ризиків впровадження середньострокового бюджетного планування може залучення вузькопрофільних фахівців з

питань прогнозування бюджету та використання інноваційних методів передбачення показників.

Стратегічне бюджетне планування визнане в Україні одним із головних пріоритетів в рамках реформування сектору державних фінансів. Підставою для його впровадження мало стати затвердження Закону України «Про державне стратегічне планування», який був схвалений у другому читанні парламентом ще у 2011 році, однак не вступив у дію через зауваження Президента. Згідно із Стратегією реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки [3] та Планом з її реалізації [2], запровадження у бюджетну практику середньострокового бюджетного планування передбачає виконання кількох завдань: впровадження середньострокової бюджетної декларації як інструменту поєднання стратегічних пріоритетів держави та можливостей державного бюджету; створення надійних середньострокових рамок для планування бюджету (удосконалення процедур та розробку програмного забезпечення); посилення ролі головних розпорядників бюджетних коштів у бюджетному процесі (додаткові повноваження щодо перерозподілу ресурсів за програмами, управління активами та ін.); оновлення календарного плану-графіка підготовки державного бюджету; підвищення рівня бюджетної дисципліни через введення фіскальних правил; посилення якості законопроектів з питань бюджету та відповідальності суб'єктів законодавчої ініціативи.

На виконання положень Стратегії, наприкінці 2018 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування» [1], яким було передбачено складання державного та місцевих бюджетів на трирічний період і посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за ефективність їх роботи. Головним інструментом стратегічного планування на рівні держави визначена середньострокова Бюджетна декларація, яка змінила собою Основні напрями бюджетної політики, схвалення яких передувало розробці проекту державного бюджету. На локальному рівні стратегічним документом, на основі якого будуть розроблятися кількарічні бюджети визначені місцеві фінансові плани. Важливою новацією бюджетного законодавства стало чітке закріплення зв'язку між бюджетом і стратегічними документами розвитку держави. Так, розробка Бюджетної декларації має передбачати урахування норм документів державного стратегічного планування на п'ять і більше років, в тому числі галузевих стратегій та стратегічних планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів. Таким чином, вона забезпечуватиме комплексне бачення розвитку економіки та бюджетної сфери.

Крім визначення низки бюджетних правил щодо обсягу державного боргу, дефіциту бюджету та показників надання державних гарантій, закон про впровадження середньострокового бюджетного планування також остаточно закріпив перехід до програмно-цільового методу виконання бюджетів, за яким бюджетні кошти спрямовують на фінансування не певних напрямів чи функцій, а на досягнення конкретних результатів за кожною бюджетною програмою. При цьому в основу оцінювання цих бюджетних програм мають бути покладені не обсяги витрачених бюджетних коштів, виробничі показники закладів чи забезпечення їх діяльності, а конкретні види бюджетних послуг, які гарантує держава для громадян.

Література:

1. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування: Закон України від 06.12.2018 р. №2646-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2646-19> (дата звернення: 01.04.2019).
2. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження КМУ від 24.05.2017 р. №415-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2017-%D1%80> (дата звернення: 01.04.2019).
3. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження КМУ від 8.02.2017 р. №142-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80> (дата звернення: 01.04.2019).
4. Середньострокове бюджетне планування (міжнародний досвід). Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29131.pdf> (дата звернення: 01.04.2019).

Мокрицька Анастасія Віталіївна

ст. гр. ФМ-12, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н. Дем'янюк А.В.

РОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Питання фінансового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування набувають особливої актуальності на шляху євроінтеграції України. На сучасному етапі фінансова база органів місцевого самоврядування характеризується низьким рівнем власних надходжень, збільшенням обсягів міжбюджетних трансфертів, що знижує